

RIJEČ UREDNIKA**GRAČANIČKI GLASNIK**
časopis za kulturnu historijuBroj 53
Godina XXVII
Maj, 2022.
[str. 5-8]

© Monos 2022

1992. – trideset godina (Uz 53. broj Časopisa "Gračanički glasnik")

Ovo je tematski broj kojem smo dali naslov "1992. – trideset godina", koji je u cjelini posvećen tridesetoj godišnjici nekoliko historijski prelomnih događaja, a koji su se u ovom prostoru odigrali u toj godini. Skoro sve ustaljene rubrike Časopisa popunjene su sadržajima posvećenim tim događajima–koji su najvećim dijelom, razumije se, promatrani iz ugla Gračanice. Pri tome smo se trudili da čitav ovaj broj, a i svaki prilog u njemu bude u funkciji boljeg razumijevanja prelomnih događaja za Bosnu i Hercegovinu u 1992. godini, ali i događaja koji su se odigrali u naredne tri ratne godine. Fokus je, prije svega, na tridesetoj godišnjici dva međusobno povezana historijska događaja: o referendumu za nezavisnost i međunarodno priznanje i početku napada (agresije) na Bosnu i Hercegovinu kao nezavisnu i međunarodno priznatu državu kao i na odbrani njene nezavisnosti. Tako je i nastala ova publikacija koju, treba listati i čitati kao knjigu ili zbornik, uslovno pod naslovom "Bosna i Hercegovina 1992. – slučaj Gračanice" ili "Knjiga o Gračanici (1992. – 1995.) – prilozi"

Upravo tako i otvaramo rubriku "Povodom" prilogom pod naslovom "Kako se sjećati 1992. godine" u kojem je autor **prof. dr. Omer Hamzić**, pokušao dati odgovor na pitanja iz naslova, prilazeći mu iz nekog svog ličnog tragičnog iskustva rata i teške porodične tragedije koja ga je zadesila. Slijede dva priloga u rubrici "Teme" u kojima smo, prije prelaska na konkretni teren Gračanice u 1992. godini, pokušali spomenutim događajima i datumima dati širi historijski kontekst. U toj funkciji su prilozi "Bosna i Hercegovina od obnove državnosti do nezavisnosti" **prof. dr. Suada Kurtćehajića** i "Podsjećanja i pouke" **prof. dr. Adnana Jahića**.

U ostalim rubrikama skoro svi prilozi posvećeni su konkretnim događajima u prostoru Gračanice. U rubrici "Prošlost" objavljujemo priloge pod naslovom "Formiranje i početak rada Ratnog predsjedništva opštine Gračanica", autora **Omera Hamzića** i Kratkom hronologijom "Gračanica 1992. – 1995.", koju je priredio **Edin Šaković**.

Rubrika "Građa" ovoga puta podijeljena je na dva dijela. U prvom dijelu po prvi puta objavljujemo memoarske tekstove pod općim naslovom "Sjećanja", a u drugom dijelu dokumente i arhivsku građu kojom na neki način potkrepljujemo ili do-

kumentujemo prezentirana sjećanja. Ovoga puta pod naslovom «Sjećanja užeg rukovodstva Gračanice (1992. – 1995.)» objavljujemo memoarske tekstove sljedećih autora: **Hasim Vikalo, predsjednik Opštine i Ratnog predsjedništva**, "Civilno rukovodstvo i vojna komanda Gračanice u periodu 1992. – 1995.", **Reuf Sokolović (rahm.), predsjednik Ratnog Izvršnog odbora Opštine**, "Pravovremeno smo donosili najbolje odluke..." (ratne izjave i intervju), **Faruk Širbegović, dopredsjednik Izvršnog odbora i komandant Civilne zaštite**, "Na prijeteću opasnost trebalo je odgovoriti sabrano i racionalno, ali hrabro i odlučno", **Osman Puškar, komandant Opštinskog štaba TO i Operativne grupe dva (OG_2) Armije BiH**, "Od Opštinskog štaba TO Gračanica do Operativne grupe 2", **Ibrahim Nurikić, načelnik Opštinskog štaba TO i Operativne grupe dva (OG_2) Armije BiH**, "Sjećanja na period organizacije otpora i odbrane od velikosrpske agresije (1992. godine)" **Faruk Huskanović, načelnika Stanice javne bezbjednosti, O ratnoj policiji i njenoj ulozi u odbrani Gračanice**.

U ovim tekstovima autori su pokušali, svaki iz svog ugla i naspram svoje uloge u ratnom periodu iznijeti svoje viđenje svih tih događaja, objektivno i nepristrasno, onoliko koliko to dozvoljava memoarski rukopis. Po redakcijskim uputama, autori kao sudionici tih događaja trudili su se, konačno i uspjeli su ispisati tekstove u formatu koji može poslužiti kao dobar izvor za buduća istraživanja i procjene ključnih događaja iz perioda 1992. – 1995. na širem prostoru Gračanice.

Rubriku "Zavičaj" otvaramo malom dokumentarnom hronikom prof. dr. Omara Hamzića pod naslovom "Ratna Gračanica (1992. – 1995.) u imenima gradskih ulica". I rubrika "Zavičaj" uklapa se u temu ovog našeg broja. Stalni serijal "Likovi zavičaja" ovoga puta ispisuje književnik **Senahid Kahrimanović**, sjećanjem na jednog poginulog junaka u prvoj, neki kažu u prvoj i najtežoj bici za Gračanicu, 25. maja 1995. godine na Zečevu gaju

(Lendići), koji je odmah poslije pogibije ušao u legendu. U svom prilogu pod naslovom "Hajrudin Džebo Bajbaga – između realnosti i legende (ili Glavni junak iz *Moje zone odgovornosti*)", autor se potudio da "uslika" tog junaka kao dobrodušnog i nestasnog dječka iz svog komšiluka, kojem je počesto zavidio na njegovim "dostignućima". Drugi prilog je sjećanje **Seada Ahmetagića**, na Mehmeda Ahmedbegovića, još jednog poginulog junaka sa Zečevog gaja (Lendići), komandira čuvene jedinice Patriotske lige, koja je teško stradala u toj bici. Autor je bio njegov drug iz djetinjstva i saborac u spomenutoj jedinici. Njegovo kazivanje je ljudski toplo i ispunjeno plemenitim emocijama. Rubriku "Zavičaj" zatvaramo tekstom pod naslovom "Zlatni ljiljani s područja grada Gračanica", sa njihovim kraćim biografskim podacima.

U rubrici "Riječ" objavljujemo četiri ratne reportaže **Zlatka Dukića**, književnika i novinara, stalnog saradnika ovog časopisa iz Tuzle, svestranog i plodnog spisatelja u raznim književnim i novinarskim žanrovima iz čijeg smo golemog opusa odabrali četiri ratne reportaže iz gračaničkog kraja. Kao majstor reportaže u kojoj je kao novinar i najjači, Dukić u svom maniru bilježi dio atmosfore i "šmek rata" koji se ne može prenijeti ili osjetiti iz običnog historijskog ili memoarskog zapisa. Bilježimo naslove reportaža: "Gradačačka kapija Bosne", "Borački moral–nad jednim primjerom jačanja morala boraca za slobodu Gračanice i Bosne i Hercegovine", "Cilj sve bliži – opet smo na gračaničkom ratištu" i "Doboj vidi se – i čuje". U drugom dijelu ove rubrike objavljujemo nekoliko pjesama sa ratnom tematikom, nedavno preminulog gračaničkog pjesnika **Amira Mašića**, od kojih su dvije svojevremeno uglazbljene i snimljene na nosač zvuka.

Na kraju ovog broja donosimo nekoliko prikaza knjiga i publikacija koje su se pojavile u proteklih nekoliko mjeseci, te redovnu šestomjesečnu hroniku "Listovi gračaničkog kalendara".

Osim obilja ratnih fotografija, u ovom broju, kao i na naslovnicama, objavljujemo nekoliko crteža i slika gračaničkog slikara **Nijaza Omerovića**, redovnog saradnika ovog časopisa sa motivima iz ratne Gračanice, a rubriku "Riječ" upravo i završavamo faksimilom njegovog predgovora za katalog izložbe "Hronika o Bosni", koju je priredio početkom ratne 1995. godine u Tuzli.

1992 - A THIRTY YEAR ANNIVERSARY (WITH THE 53RD ISSUE OF THE "GRAČANIČKI GLASNIK")

This is a thematic issue entitled "1992 – thirty years", which is in its entirety dedicated to the thirtieth anniversary of several historical turning points that took place in this area in that specific year. Almost all regular columns are filled with content dedicated to these events – which are, of course, mostly observed from the angle of Gračanica. In doing so, our efforts were aimed in the direction that every article helps create a better understanding of the turning points for Bosnia and Herzegovina in 1992, but also the events that played out during the three other years of the war. The focus is primarily on the thirtieth anniversary of two interrelated historical events: the referendum on independence and international recognition as well as the attack (aggression) on Bosnia and Herzegovina as an independent and internationally recognized state, and the defense of independence. This issue was conceived in that way and it should therefore be read and seen as a book or anthology, loosely entitled as "Bosnia and Herzegovina in 1992 – the case of Gračanica" or "The Gračanica book (1992 – 1995) – contributions"

We start the column "On the occasion of" in the same spirit, with an article entitled "How to remember 1992", authored by prof. dr. Omer Hamzić who tried to answer the questions asked in the title, approaching it from a personal angle of tragic wartime

experience, as well as the family tragedy that befell him.

The following two articles in the "Topics" sections, tried to mention events and dates to give a broader historical context before moving to the specific area of Gračanica in 1992. The articles by prof. dr. Suad Kurtćehajić (Bosnia and Herzegovina – from the renewal of the statehood to independence) and dr. Adnan Jahić (Reminders and lessons) serve that function. Almost all articles featured in the other sections are dedicated to specific events that relate to the Gračanica area. In the section "The Past" we publish the following articles: "The formation and initial activity of the wartime Presidency of the municipality of Gračanica" by Omer Hamzić, as well as a short chronology "Gračanica 1992–1995" by Edin Šaković.

The section "Sources" is divided into two parts. For the first time we publish memoirs in the first part, under the general title "Memories", while documents and archival material is presented in the second part, as we, in some way, corroborate and document things that were presented in the aforementioned memoirs. The article titled "Memories of the upper Gračanica leadership (1992–1995)" consists of the following memoirs: "The civil and military command of Gračanica in the 1992–1995 period" by Hazim Vičalo, president of the municipality and the wartime presidency; "We made the best decisions in a timely manner..." (wartime statements and interviews) by Reuf Sokolović, president of the wartime executive board of the municipality; "The dangers should be answered rationally and calmly, but in a brave and determined manner..." by Faruk Širbegović, vice president of the executive board and commander of the civil defense; "From the municipal staff of the territorial defense Gračanica to Operational Group 2 (OG_2) of the Bosnian army" by Osman Puškar, commander of the municipal staff of the territorial defense and Operational group 2 (OG_2)

of the Bosnian army; "Memories on the organization and defense against the Serbian aggression (1992)" by Ibrahim Nurkić, chief of the municipal staff of the territorial defense and Operational Group (OG_2) of the Bosnian Army; "On the wartime police forces and their role during the defense of Gračanica" by Faruk Huskanović, police chief.

In these texts the authors tried to present their views of these events objectively and impartially, each from his own angle, and the perspective of his role during the wartime period – as far as memoirs allow for such things. The authors wrote these texts under editorial instructions, and they are in a format that can serve as a good source for future research and evaluation of these key events during the 1992 – 1995 period in the wider Gračanica area.

The "Homeland" column also fits into the general topic of our current issue. The permanent series "Homeland characters" is this time authored by writer Senahid Kahrimanović, in remembrance of one hero that lost his life in the first, some say first and hardest battle for Gračanica on the 25th of May 1995 on Zečev gaj (Lendići), who became a legend immediately after these events. In his article entitled "Hajrudin Džebo Bajbaga – reality and legend (or the main character from my area of responsibility)", the author tried to "paint" that hero as a good-natured and somewhat mischievous boy from his neighborhood, whom he often envied for his "achievements". The second article is authored by Sead Ahmetagić, dedicated to the memory of Mehmed Ahmedbegović, another fallen hero from Zečev gaj (Lendići), commander of the famous unit of the Patriotic league, which suffered greatly during this battle. The author was his childhood friend and comrade-in-arms in the said unit. His narration is emotional and warm, filled with noble feelings. We complete our current

"Homeland" column with the text "Zlatni ljiljani (Golden lilies) from the Gračanica area", with shorter biographical notes.

In the "The Word" section we publish four wartime reports by Zlatko Dukić, writer and journalist, as well as regular contributor to this magazine from Tuzla. Dukić is a versatile and prolific writer skilled in various literary and journalistic genres, from whose vast opus we have selected four wartime reports concerning the Gračanica area. As a master of reportage – which was Dukić's strongest area as a journalist – Dukić in his personal manner records a part of the atmosphere and the specific "taste" of war that cannot be conveyed or felt from an ordinary historical record or memoirs. We list the names of these reportages: "The Gradačac gates of Bosnia"; "Veteran morale – on the example of strengthening the morale of the freedom fighters struggling for Gračanica and Bosnia and Herzegovina"; "The goal is ever closer – to the Gračanica battlefields once again"; "Doboj can be seen and heard". In the second part of this column we publish several poems that deal with the war, authored by the recently deceased poet Amir Mašić, of which two were turned into actual music and recorded.

At the end of this issue we bring several reviews of books and publications that have appeared over the last few months, as well as the regular six-month chronicle "Pages of the Gračanica calendar". Along with a lot of wartime photographs, we print several paintings of the Gračanica artist Nijaz Omerović, which are also featured on the front page, a regular contributor to this magazine with motifs from wartime Gračanica. We close the "The Word" section with a facsimile of his introductory note to the catalogue of the exhibition "A chronicle of Bosnia" which he organized during the wartime, at the beginning of 1995 in Tuzla.